

Lekmannarevisorerna granskar

**UMEÅ KOMMUN
KVARKENHAMNAR AB**

Grundläggande granskning 2024

1. Inledning och bakgrund

Kommunrevisionen granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De granskar på samma sätt, genom de lekmannarevisorer som utsetts i företag enligt kommunallagens 10 kap. 2–6 §§, även verksamheten i dessa juridiska personer.

Lekmannarevisorn ska, enligt aktiebolagslagens 10 kap 3 § granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

Enligt God revisionssed 2022 ska den grundläggande granskningen innehålla:

- Granskning av måluppfyllelse.
- Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om bolagsstyrelserna har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till ägardirektiv, mål och andra styrdokument/beslut som fullmäktige fastställt.

Granskningen har sin utgångspunkt i God revisionssed, samt risker som framkommit i lekmannarevisorernas risk- och väsentlighetsanalys 2024.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge lekmannarevisorerna underlag för sitt uttalande i granskningsrapporten där uppgiften är att bedöma om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

De övergripande revisionsfrågor som granskningen avser att besvara är:

- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?
- Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?
- Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser Kvarkenhamnar AB och är avgränsad till verksamhetsåret 2024. Granskningen färdigställs och avslutas därmed först efter att styrelsen behandlat årsbokslut/ verksamhetsuppföljning för 2024.

1.3 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för lekmannarevisorernas slutsatser och bedömningar. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av kommunallagen och aktiebolagslagen (8 kap. 4 och 8 §§ som reglerar styrelsens och VD:s ansvar) samt:

1.3.1 Bolagsordning (2014-06-16)

Enligt bolagsordningen är föremålet för bolagets verksamhet att bedriva hamnrörelse i Umeå och Vasa med brett utbud av tjänster för transport- och sjöfartsnäringens behov.

1.3.2 Generella ägardirektiv (2021-11-29)

Fullmäktige antog i november 2021 generella ägardirektiv för styrning av de kommunala bolagen. De generella direktiven innehåller krav och riktlinjer för samtliga hel- eller majoritetsägda bolag i bolagskoncernen och avser bland annat:

- Efterlevnad av lagar och målstyrning från fullmäktige
- Innehåll och form för bolagsstyrelsens arbetsordning
- Innehåll och form för VD-instruktion
- Uppföljning och rapportering

1.3.3 Specifika ägardirektiv (2022-05-02)

Målsättningen med Bolaget är att vara en stark och långsiktigt stabil plattform för en expansiv utveckling av transport- och logistikverksamheten i regionen. Bolaget ska enligt ägardirektivet:

- Bolaget ska med stark kundfokusering utveckla ett brett utbud av tjänster inom hamn och transportsektorn för godstrafiken.
- Bolaget ska med samma kundfokusering säkerställa ett fullgott tjänsteutbud för passagerartrafiken.
- Bolaget ska genom hög effektivitet och servicegrad vara en generator för att stärka kundernas konkurrenskraft och bidra till värdetillväxt i transportkedjan

Bolaget ska vidare säkerställa arrenderade anläggningarna i Umeå hamn dess status genom att årligen upprätta en verksamhetsplan som minst inkluderar en driftsplan, underhållsplan och utvecklingsplan för anläggningarna. Bolaget ska årligen redovisa en affärsplan för verksamheten.

1.3.4 Riktlinjer för aktiverande styrning (2021-03-09)

Enligt riktlinjer för aktiverande styrning ansvarar bolagen för att upprätta den verksamhets- respektive bolagsstyrning de bedömer är nödvändig för att hantera grunduppdrag, tilldelade inriktningsmål och eventuella tilläggsuppdrag.

Vid utformandet av bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har bolagen krav att följa lagstiftningar och beslut från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen.

1.3.5 Riktlinjer för internkontroll (2011-09-26)

Kommunens dokument för riktlinjer för intern styrning och kontroll som antogs i september 2011, specificerar att kommunens samtliga verksamhetsområden ska tillämpa dessa riktlinjer.

I dokumentet framgår att följande moment ska tillämpas av verksamheterna:

Risikanalys

En riskanalys ska göras i syfte att identifiera omständigheter som utgör risk att verksamheterna inte bedrivs enligt lagar och regler samt verksamhetens krav.

Kontrollåtgärder

Vid behov ska åtgärder tas utifrån resultatet av riskanalysen som förhindrar att verksamhetens krav inte uppfylls.

Uppföljning

Verksamheterna ska systematiskt och regelbundet följa upp, bedöma och avrapportera den interna kontrollen.

Dokumentation

Risikanalysen, kontrollåtgärder samt uppföljningen och bedömningen ska dokumenteras.

Rapportering

I samband med inrapportering av bokslut ska bolagsstyrelserna rapportera till kommunfullmäktige huruvida deras interna kontroll har varit tillräcklig.

1.4 Genomförande

Granskningen har genomförts genom löpande insamling av fakta och iakttagelser (till exempel via styrelsens protokoll och tillhörande underlag såsom mål- och budgetdokument, ekonomi- och verksamhetsrapporter, delårsrapporter, bokslut). Dialoger har genomförts med VD och styrelsens presidium två gånger under året. Avstämningar har genomförts med bolagets auktoriserade revisor.

2. Resultat av granskningen

2.1 Styrning och uppföljning av verksamhet

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende verksamhetsstyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Fastställt en verksamhetsplan som baseras på bolagsordning och ägardirektiv	✓	Affärsplan 2023 för bolaget är beslutad av styrelsen 2022-05-25 § 4. Bolaget uppger att Affärsplan för 2023 varit gällande för verksamhetsår 2024. Affärsplanen ska uppdateras under 2025 då delningsprocessen av bolaget är genomförd.
Följt upp verksamhet och måluppfyllelse i en årsrapport	—	Styrelsen följer upp verksamheten i årsredovisning samt bolagsstyrningsrapport. I årsredovisningen framgår viss uppföljning av målen från ägardirektivet och målen/aktiviteterna från affärsplanen. Majoriteten av målen/aktiviteterna följs inte upp.
Uppnår grunduppdrag enligt ägardirektivet	ET	Ej möjligt att utifrån tillgängliga underlag göra en bedömning om bolaget uppnår sitt grunduppdrag och ändamål i ägardirektivet.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på avvikelse från grunduppdrag, inriktningsmål och ev. tilläggsuppdrag	ET	Se ovan.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.1.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål, beslut och styrdokument som fullmäktige fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en affärsplan med mål för verksamheten. Affärsplanen är för verksamhetsår 2023 men enligt uppgift har planen även varit gällande för verksamhetsår 2024. Styrelsen genomför i årsredovisningen viss uppföljning av målen från ägardirektivet och målen/aktiviteterna från affärsplanen. Majoriteten av målen/aktiviteterna följs inte upp. Det går därmed inte att bedöma bolagets måluppfyllelse och i förlängningen om bolaget uppnår grunduppdraget och ändamålet enligt gällande ägardirektiv.

2.2 styrning och uppföljning av ekonomi

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende ekonomistyrning och uppföljning under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Upprättat en budget för innevarande år	✓	2023-12-07 § 6
Följt upp ekonomin i tertiärrapporter	✓	Styrelsen har löpande tagit del av uppföljningar av ekonomin i enlighet med beslutad ekonomisk rapportplan. Styrelsen har följt upp volymer, resultat och trafikutveckling för perioden jan-april. 2024-05-23 § 3. Styrelsen har följt resultatet för perioden jan-aug 2024 i en Volym- och resultatrapport. 2024-10-23 § 3.
Följt upp ekonomin i en årsrapport	✓	Bolaget har följt upp ekonomin i en årsredovisning för 2024.
Når måluppfyllelse avseende ekonomi (inkl. budget)	✗	Bolaget redovisar ett resultat efter finansiella poster på -16,5 mnkr jämfört med budget på -8 mnkr. Ekonomiska mål i ägardirektiv uppnås således inte.
Vidtagit åtgärder vid indikationer på bristande måluppfyllelse avseende ekonomi	✗	Inga tydliga åtgärder framgår av protokoll eller annan uppföljning.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, — = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.2.1 Övriga iakttagelser

Bolaget har i ägardirektivet inga tydliga ekonomiska mål. Av ägardirektivet framgår att viktiga ekonomiska mål är kassaflöde och självfinansiering. Vidare framgår att den del av bolagets verksamhet som ska drivas enligt affärsmässiga principer ska uppvisa ett ekonomiskt positivt resultat.

2.2.2 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att bolaget har antagit en budget och har följt upp ekonomin i enlighet med gällande principer. Däremot är resultatet efter finansiella poster negativt jämfört med budget. Eventuella beslut om åtgärder behöver synliggöras via protokoll och annan uppföljning.

2.3 Intern kontroll

Nedan redogörs för iakttagelser och bedömningar avseende intern kontroll under 2024.

Kontrollpunkt	Iakttagelse	Kommentar/hänvisning till protokoll
Genomfört en riskanalys	✓	Internkontrollplanen innehåller en riskanalys.
Beslutat om kontrollmoment utifrån identifierade risker	✓	Bolaget har en internkontrollplan för 2024.
Följt upp resultatet av genomförda kontrollmoment	✓	Styrelsen ska enligt uppgift behandla uppföljning av internkontrollplan på styrelsemötet i april 2025.
Vidtagit åtgärder vid identifierade brister	ET	Av uppföljningen framgår inga väsentliga avvikelser.

✓ = ingen eller oväsentlig avvikelse, = viss avvikelse, ✗ = väsentlig avvikelse, ET = Ej tillämplig

2.3.1 Bedömning

Vi bedömer att styrelsen arbetet strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll.

Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en internkontrollplan och ska ta del av uppföljning.

Bedömningen baseras vidare på att genomförda kontrollmoment inte visat på ett tydligt behov av åtgärder.

3. Sammanfattande bedömning

Vi bedömer att styrelse och VD delvis har säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av verksamheten och ekonomin. Vidare bedömer vi att styrelse och VD har säkerställt en tillräcklig intern kontroll.

Vi grundar vår bedömning på följande:

Revisionsfråga	Bedömning	Motivering
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, mål, beslut och övriga styrdokument som fullmäktige fastställt?	Delvis	Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs i enlighet med de ägardirektiv, riktlinjer, mål, beslut och styrdokument som fullmäktige fastställt. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en affärsplan med mål för verksamheten. Affärsplanen är för verksamhetsår 2023 men enligt uppgift har planen även varit gällande för verksamhetsår 2024. Styrelsen genomför i årsredovisningen viss uppföljning av målen från ägardirektivet och målen/aktiviteterna från affärsplanen. Majoriteten av målen/aktiviteterna följs dock inte upp. Det går därmed inte att bedöma bolagets måluppfyllelse och i förlängningen om bolaget uppnår grunduppdraget och ändamålet enligt gällande ägardirektiv.
Har styrelsen säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt?	Delvis	Vi bedömer att styrelsen delvis har säkerställt att verksamheten bedrivs på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt. Bedömningen baseras på att bolaget har antagit en budget och har följt upp ekonomin i enlighet med gällande principer. Däremot är resultatet efter finansiella poster -16,5 mnkr jämfört mot budget på -8 mnkr. Eventuella beslut om åtgärder behöver synliggöras via protokoll och annan uppföljning.
Arbetar styrelsen strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll?	Ja	Vi bedömer att styrelsen arbetat strukturerat för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Bedömningen baseras på att styrelsen har antagit en interkontrollplan och ska ta del av uppföljning. Bedömningen baseras vidare på att genomförda kontrollmoment inte visat på ett tydligt behov av åtgärder.

Utifrån granskningsresultatet rekommenderar vi bolaget att:

- Genomföra en dokumenterad uppföljning av bolagets mål utifrån affärsplanen
- Vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen för ekonomiska mål från ägardirektiv och synliggöra åtgärderna

Mars 2025

Hannes Lönnqvist
Granskare
EY

Lydia Andersson
Projektledare
EY

Per Ståhlberg
Kvalitetssäkrare
EY